

Eiropas strukturālie un investīciju fondi

Norādījumi dalībvalstīm un programmā iesaistītajām iestādēm

Krāpšanas riska novērtējums un efektīvi un samērīgi
krāpšanas apkarošanas pasākumi

2014. gada jūnijs

ATRUNA:

„Šis ir Komisijas dienestu sagatavots darba dokuments. Tajā, pamatojoties uz piemērojamiem ES tiesību aktiem, ir sniegti valsts iestādēm, profesionāļiem, atbalsta saņēmējiem vai potenciāliem atbalsta saņēmējiem un citām Eiropas strukturālo un investīciju fondu uzraudzībā, kontrolē vai īstenošanā iesaistītajām struktūrām paredzēti tehniski norādījumi par to, kā interpretēt un piemērot ES noteikumus šajā jomā. Šā dokumenta mērķis ir sniegt Komisijas dienestu paskaidrojumus par minētajiem noteikumiem un to interpretāciju, lai atvieglotu programmas īstenošanu un veicinātu labu praksi. Tomēr šie norādījumi neskar Tiesas un Vispārējās tiesas interpretāciju vai Komisijas lēmumus.“

Saturs

AKRONĪMU UN SAĪSINĀJUMU SARAKSTS	4
1. IEVADS	6
1.1. Pamatinformācija.....	6
1.2. Aktīva, strukturēta un mērķtiecīga pieeja krāpšanas riska pārvaldībai	7
2. DEFINĪCIJAS	8
2.1. 2.1. Pārkāpuma definīcija.....	8
2.2. 2.2. Krāpšanas definīcija Līgumā.....	8
2.3. Korupcijas definīcija	8
3. KRĀPŠANAS RISKĀ PAŠNOVĒRTĒJUMS	9
3.1. Rīks.....	9
3.2. Pašnovērtējuma izpildes grupas sastāvs	10
3.3. Pašnovērtējuma izpildes biežums.....	11
4. NORĀDĪJUMI PAR OBLIGĀTAJĀM PRASĪBĀM, LAI VARĒTU ĪSTENOT EFEKTĪVUS UN SAMĒRĪGUS KRĀPŠANAS APKAROŠANAS PASĀKUMUS.....	11
4.1. Krāpšanas apkarošanas politika.....	11
4.2. Novēršana	12
4.2.1. Ētiskā kultūra	13
4.2.2. Pienākumu sadale	14
4.2.3. Apmācība un izpratnes veicināšana.....	14
4.2.4. Iekšējās kontroles sistēmas.....	14
4.2.5. Datu analītiķi un ARACHNE rīks	14
4.3. Konstatēšana un ziņošana.....	15
4.3.1. Atbilstoša domāšanas veida attīstīšana.....	15
4.3.2. Krāpšanas indikatori (sarkanie karogi).....	16
4.4. Izmeklēšana, labošana un lietas ierosināšana	17
4.4.1. Atlīdzināšana un kriminālprocess.....	17
4.4.2. Turpmāki pasākumi	17
5. REVĪZIJAS IESTĀDES VEIKTA VADOŠĀS IESTĀDES KRĀPŠANAS RISKA NOVĒRTĒJUMA UN KRĀPŠANAS APKAROŠANAS PASĀKUMU REVĪZIJA	18
5.1. Revīzijas iestādes kontrolsaraksts	18
5.2. Revīzijas iestādes veikto pārbažu biežums.....	18

- 1. pielikums** Krāpšanas riska novērtēšanas rīks un norādījumi par tā izmantošanu
- 2. pielikums** Ieteicamās riska mazināšanas kontroles
- 3. pielikums** Krāpšanas apkarošanas politikas veidne
- 4. pielikums** Revīzijas iestādes kontrolsaraksts

AKRONĪMU UN SAĪSINĀJUMU SARAKSTS

ERAF — Eiropas Reģionālās attīstības fonds

ESF — Eiropas Sociālais fonds

Finanšu regula — Padomes 2002. gada 25. jūnija Regula (EK, Euratom) Nr. 1605/2002 par Finanšu regulu, ko piemēro Eiropas Kopienu vispārējam budžetam

Fondi — šajā dokumentā ar to saprot Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu

KNR — Kopīgo noteikumu regula (Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra Regula (ES) Nr. 1303/2013, ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006)

OLAF — Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai

RI — revīzijas iestāde

S — starpnieciskā struktūra

SI — sertificēšanas iestāde

VI — vadošā iestāde

KOPSAVILKUMS

Šajā norādījumu dokumentā sniegta palīdzība un ieteikumi vadošajām iestādēm (VI), lai tās varētu īstenot KNR 125. panta 4. punkta c) apakšpunktu, kurā noteikts, ka vadošā iestāde ievieš efektīvus un samērīgus krāpšanas apkarošanas pasākumus, ņemot vērā apzinātos riskus. Komisija sniedz norādījumus arī revīzijas iestādēm (RI) par to, kā pārbaudīt vadošo iestāžu atbilstību iepriekš minētajam pantam.

Komisija iesaka revīzijas iestādēm pieņemt **aktīvu, strukturētu un mērķtiecīgu pieeju krāpšanas riska pārvaldībai**. Attiecībā uz fondiem mērķis ir veikt aktīvus un samērīgus krāpšanas apkarošanas pasākumus, izmantojot izmaksu ziņā lietderīgus līdzekļus. Visām programmā iesaistītajām iestādēm jābūt pilnīgi noliedzošai nostājai pret krāpšanu un **pareizā attieksme** jāveido jau **vadības līmenī**. Mērķtiecīgs krāpšanas riska novērtējums kopā ar skaidri izteiktu apņemšanos apkarot krāpšanu var sniegt nepārprotamu vēsti potenciālajiem krāpniekiem. Efektīvi īstenotas, stabilas kontroles sistēmas var būtiski samazināt krāpšanas risku, taču tās nevar pilnīgi novērst krāpšanas rašanās vai neatklāšanas risku. Šā iemesla dēļ sistēmām jānodrošina arī tas, ka tiek ieviestas procedūras, ar kurām konstatē krāpšanu un, kad iespējams krāpšanas gadījums ir konstatēts, veic atbilstošus pasākumus. Norādījumu mērķis ir palīdzēt pakāpeniski risināt tos krāpšanas gadījumus, kas notiek arī pēc tam, kad ir ieviesti un efektīvi īstenoti pareizas finanšu pārvaldības pasākumi. Tomēr regulatīvo nosacījumu vispārējais mērķis ir nodrošināt izmaksu ziņā lietderīgu krāpšanas riska pārvaldību un īstenot efektīvus un samērīgus krāpšanas apkarošanas pasākumus, kas praksē nozīmē **mērķtiecīgu un diferencētu pieeju katrai programmai un situācijai**.

Tāpēc krāpšanas riska pašnovērtējuma rīku, kas ir pievienots šim norādījumu dokumentam, kopā ar sīkiem norādījumiem var izmantot, lai novērtētu vispārīgu krāpšanas risku rašanās ietekmi un iespējamību. Turklāt norādījumos sniegta ieteicamās riska mazināšanas kontroles, kas var turpmāk palīdzēt tādu pārējo risku samazināšanā, kuriem pašreizējās kontroles vēl nav efektīvi pievērsušās. Vadošai iestādei par darbības mērķi būtu jāizvirza tāda reaģēšana uz krāpšanu, kas ir samērīga ar riskiem un pielāgota konkrētajām situācijām, kuras ir saistītas ar fondu nodrošināšanu konkrētā programmā vai reģionā. Turklāt pēc šā riska novērtējuma un saistītām riska mazināšanas kontrolēm, kas īstenotas sistēmas līmenī, vadošajām iestādēm ieteicams pievērsties konkrētām situācijām, kas var rasties darbību īstenošanas līmenī, un turpināt attīstīt īpašus krāpšanas indikatorus (sarkanos karogus) un nodrošināt efektīvu sadarbību un koordināciju starp vadošo iestādi, revīzijas iestādi un izmeklēšanas struktūrām. Komisija arī sniegs atbalstu dalībvalstīm, piedāvājot īpašu riska novērtējuma rīku *ARACHNE*, kas palīdzēs identificēt, novērst un konstatēt riskantas darbības, projektus, atbalsta saņēmējus un līgumus/līgumslēdzējus, kā arī darbosies kā preventīvs instruments.

Komisijas ierosinātais krāpšanas riska pašnovērtējums ir viegli izmantojams, loģisks un praktisks, turklāt tā pamatā ir pieci galvenie metodiskie posmi:

- 1) noteikt, cik liels ir risks, ka varētu rasties attiecīgais krāpšanas veids, — novērtēt ietekmi un iespējamību (bruto risks);
- 2) novērtēt efektivitāti pašreizējām kontrolēm, kas paredzētas bruto riska mazināšanai;
- 3) novērtēt neto risku pēc tam, kad ņemta vērā visu pašreizējo kontroļu iedarbība un efektivitāte, proti, attiecīgajā brīdī esošā situācija (atlikušais risks);
- 4) novērtēt plānoto riska mazināšanas kontroļu iedarbību uz neto (atlikušo) risku;

- 5) noteikt mērķa risku, proti, riska līmeni, kādu vadošā iestāde uzskata par pieņemamu pēc tam, kad ir ieviestas un efektīvi īstenotas visas kontroles.

Visbeidzot, Komisija nepieciešamības gadījumā plāno sniegt mērķtiecīgu attīstības atbalstu, lai palīdzētu dalībvalstīm īstenot KNR 125. panta 4. punkta c) apakšpunktu un šos norādījumus.

1. IEVADS

1.1. Pamatinformācija

Saskaņā ar Finanšu regulas 59. panta 2. punktu dalībvalstis īsteno visus nepieciešamos pasākumus, tostarp likumdošanas, regulatīvos un administratīvos pasākumus, lai aizsargātu ES finanšu intereses, proti, novēršot, konstatējot un labojot pārkāpumus un krāpšanas gadījumus.

KNR ietvertas īpašas prasības saistībā ar dalībvalstu pienākumu novērst krāpšanu. Šie norādījumi par krāpšanas riska pārvaldību ir paredzēti Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF), Kohēzijas fonda, Eiropas Sociālā fonda (ESF) un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda (EJZF) vadošajām iestādēm un revīzijas iestādēm.

KNR 72. panta h) punktā noteikts, ka pārvaldības un kontroles sistēmas paredz pārkāpumu, tostarp krāpšanas, novēršanu, konstatēšanu un izlabošanu un nepamatoti izmaksātu summu atgūšanu kopā ar jebkuriem procentiem, savukārt KNR 125. panta 4. punkta c) apakšpunktā noteikts, ka vadošā iestāde ievieš **efektīvus un samērīgus krāpšanas apkarošanas pasākumus, ņemot vērā apzinātos riskus.**

Krāpšanas un korupcijas riski ir pienācīgi jāpārvalda. Vadošās iestādes pienākums ir parādīt, ka centieni izkrāpt ES budžetu nav pieņemami un netiks pieļauti. Krāpšanas, tās cēloņu un seku jautājuma risināšana rada ievērojamas grūtības jebkurai pārvaldei, jo krāpšanas mērķis ir palikt neatklātai. Novērtējot, kādā mērā vispārējā darba vide ir uzskatāma par pakļautu potenciālai korupcijai un krāpšanai, vadošai iestādei ieteicams arī ņemt vērā organizācijas *Transparency International* „Korupcijas uztveres indeksu”¹ un Komisijas sagatavoto ziņojumu par krāpšanas apkarošanu ES².

Krāpšanas potenciālu nedrīkst ignorēt, un tas jāaplūko kā tādu risku kopums, kas pienācīgi jāpārvalda vienlaikus ar citiem uzņēmējdarbības riskiem vai potenciāli negatīviem notikumiem. Tāpēc krāpšanas risku novērtējumu var veikt, izmantojot esošos riska pārvaldības principus un rīkus. Efektīvi īstenotas, stabilas kontroles sistēmas var samazināt risku, ka krāpšana radīsies vai paliks neatklāta, taču tās nevar novērst krāpšanas rašanās iespējamību. Vispārējam mērķim vajadzētu būt galveno krāpšanas risku mērķtiecīgai risināšanai, atceroties, ka — papildus pamatprasībām — vispārējiem ieguvumiem no jebkuriem krāpšanas apkarošanas papildpasākumiem jāpārsniedz šo pasākumu vispārējās izmaksas (proporcionalitātes princips), ņemot arī vērā ievērojamo ietekmi uz reputāciju saistībā ar krāpšanu un korupciju.

Lai novērtētu jebkādu tādu potenciālu krāpšanas risku ietekmi un iespējamību, kas var kaitēt ES finanšu interesēm, Komisija iesaka vadošajām iestādēm izmantot

¹ <http://cpi.transparency.org/cpi2012>

² Komisijas 2011. gada 6. jūnija paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei un Ekonomikas un sociālo lietu komitejai „Korupcijas apkarošana Eiropas Savienībā” (COM(2011)308 galīgā redakcija).

1. pielikumā pievienoto krāpšanas riska novērtējuma rīku. Novērtējums jāveic vadošās iestādes izveidotai pašnovērtējuma grupai³. Saraksts ar ieteicamām, bet nesaistošām riska mazināšanas kontrolēm, ko vadošā iestāde varētu īstenot, lai reaģētu uz atlikušajiem riskiem, ir sniegts **2. pielikumā**. Šie samērīgie pasākumi var turpmāk palīdzēt jebkādu tādu atlikušo risku mazināšanā, kuri identificēti pašnovērtējumā, bet kuriem pašreizējās kontroles vēl nav efektīvi pievērsušās.

Turklāt **3. pielikumā** ir sniegta brīvprātīgi izmantojama veidne krāpšanas apkarošanas politikas izklāstam, un tā var noderēt tām vadošajām iestādēm, kas politikas izklāstā vēlas norādīt savu krāpšanas apkarošanas programmu, lai gan iekšējā, gan ārējā līmenī darītu zināmu savu oficiālo nostāju attiecībā uz krāpšanu un korupciju.

Šajos norādījumos papildus ietverti arī Komisijas norādījumi revīzijas iestādes veiktajai pārbaudei par vadošās iestādes darbu krāpšanas riska novērtēšanai un attiecīgajiem pasākumiem, ko vadošā iestāde ir īstenojusi, lai mazinātu krāpšanas riskus. Šā dokumenta **4. pielikumā** sniegtie kontrolsaraksti var noderēt, ja revīzijas iestāde veic sistēmas revīziju saskaņā ar KNR 127. pantu. Tie tiks izmantoti Komisijas pašu riska novērtēšanas vajadzībām un var arī noderēt, lai neatkarīga revīzijas struktūra, kas atbildīga par pārvaldības un kontroles sistēmas novērtējumu, sagatavotu ziņojumu un atzinumu ar mērķi izraudzīties vadošo iestādi, kā minēts KNR 124. panta 2. punktā.

1.2. Aktīva, strukturēta un mērķtiecīga pieeja krāpšanas riska pārvaldībai

Pievienotais praktiskais krāpšanas riska pašnovērtējuma rīks ir paredzēts galvenajām situācijām, kad programmu īstenošanas būtiskākie procesi var būt visvairāk pakļauti krāpniecisku personu vai organizāciju, tostarp organizētu grupējumu, manipulācijai; tas paredzēts arī, lai novērtētu, cik iespējamās un cik būtiskas var būt šīs situācijas un ko vadošā iestāde pašreiz dara, lai to atrisinātu. Galvenā uzmanība ir pievērsta trim izraudzītiem būtiskākajiem procesiem, kuri visvairāk pakļauti īpašiem krāpšanas riskiem:

- pieteikuma iesniedzēju atlasei;
- darbību īstenošanai un pārbaudei;
- sertifikācijai un maksājumiem.

Krāpšanas riska novērtējuma rezultātā tiek identificēti tie īpašie riski, attiecībā uz kuriem saskaņā ar pašnovērtējumu pašreiz netiek veikts pietiekami daudz, lai līdz pieņemamam līmenim samazinātu potenciāli krāpnieciskas darbības iespējamību vai ietekmi. Šis novērtējums veidos pamatu, lai spētu reaģēt uz trūkumiem, izvēloties efektīvus un samērīgus krāpšanas apkarošanas pasākumus no ieteicamo riska mazināšanas kontroļu saraksta. Dažos gadījumos var secināt, ka lielākā daļa atlikušo risku ir novērsti un tādējādi nepieciešami tikai daži (vai vispār neviens) krāpšanas apkarošanas papildpasākumi. Visos novērtējuma scenārijos paredzams, ka vadošā iestāde var sniegt argumentus savu secinājumu pamatošanai.

³ Tā kā vadošās iestādes ir atbildīgas par visām funkcijām, Eiropas teritoriālās sadarbības gadījumā riska novērtējumā jāņem vērā krāpšanas riski visā programmas īstenošanas teritorijā un jācenšas nodrošināt, lai pēc nepieciešamības tiktu īstenoti efektīvi un samērīgi krāpšanas apkarošanas pasākumi.

2. DEFINĪCIJAS

Riska novērtējumā pievēršas tikai konkrētiem krāpšanas riskiem, nevis pārkāpumiem. **Tomēr efektīvai novērtēšanai netieši var būt arī ietekme uz pārkāpumu novēršanu un konstatēšanu kopumā, tādējādi aptverot plašāku kategoriju, nevis tikai krāpšanu.**

Nodoms ir tas elements, kas atšķir krāpšanu no pārkāpuma.⁴

2.1. 2.1. Pārkāpuma definīcija

Padomes 1995. gada 18. decembra Regulā (EK) Nr. 2988/95⁵ par Eiropas Kopienu finanšu interešu aizsardzību termins „pārkāpums” ir plašs jēdziens un aptver gan tīšus, gan netīšus pārkāpumus, ko veikuši ekonomikas dalībnieki.

Regulas (EK) Nr. 2988/95 1. panta 2. punktā definēts, ka „pārkāpums” nozīmē

„Kopienas tiesību normas pārkāpumu, ko rada kāda saimnieciskās darbības subjekta rīcība vai nolaidība, kas kaitē vai varētu kaitēt Kopienai budžetam vai to pārvaldītiem budžetiem: mazinot vai zaudējot ienākumus no Kopienai vārdā tieši izveidotajiem pašu resursiem vai veicot nepamatotus izdevumus”.

2.2. 2.2. Krāpšanas definīcija Līgumā

Konvencijā, kas izstrādāta, pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienību K3. pantu, par Eiropas Kopienu finansiālo interešu aizsardzību⁶ „krāpšana” attiecībā uz izdevumiem ir definēta kā jebkāda darbība vai bezdarbība ar iepriekšēju nodomu, kura ir saistīta ar:

„- viltotu, kļūdainu vai nepilnīgu pārskatu vai dokumentu lietošanu vai uzrādīšanu, kuru rezultāts ir Eiropas Kopienu vispārīgā budžeta vai Eiropas Kopienu pārvaldīto vai Eiropas Kopienu interesēs pārvaldīto budžetu līdzekļu piesavināšanās vai nelikumīga paturēšana,

- informācijas noklusēšana, pārkāpjot konkrētas saistības, ar tādu pašu rezultātu,

- šādu līdzekļu izlietošana citiem mērķiem, nekā tie sākotnēji tika piešķirti.”

2.3. Korupcijas definīcija

Plašā korupcijas definīcijā, ko izmanto Komisija, teikts, ka tā ir (valsts) stāvokļa ļaunprātīga izmantošana personiskam labumam. Korumpēti maksājumi veicina daudzus citus krāpšanas veidus, piemēram, fiktīvu rēķinu izrakstīšanu, fantoma izdevumus vai līguma specifikāciju neievērošanu. Izplatītākais korupcijas veids ir korumpēti maksājumi vai citas priekšrocības; saņēmējs (pasīvā korupcija) pieņem kukuli no sniedzēja (aktīvā korupcija) apmaiņā pret pakalpojumu.

⁴ Krāpnieciskas darbības iemesli ir aplūkoti 2009. gada 18. februāra dokumentā COCOF 09/0003/00 „Informācijas dokuments par krāpšanas indikatoriem attiecībā uz ERAF, ESF un KF”.

⁵ OV L 312, 23.12.1995., 1. lpp.

⁶ OV C 316, 27.11.1995., 49. lpp.

3. KRĀPŠANAS RISKĀ PAŠNOVĒRTĒJUMS

3.1. Rīks

Galvenais **1. pielikumā** sniegtā krāpšanas riska novērtējuma rīka mērķis ir atvieglot vadošai iestādei pašnovērtējuma veikšanu par konkrētu krāpšanas scenāriju rašanās ietekmi un iespējamību. Novērtējamie konkrētie krāpšanas riski tika identificēti, apzinot iepriekšējos krāpnieciskos gadījumus, kas novēroti kohēzijas politikā, kā arī vispāratzītas un izplatītas krāpšanas shēmas. Citiem vārdiem sakot — rīks tika iepriekš aizpildīts ar atzītu konkrētu risku kopumu. Jebkādu citus zināmus riskus konkrētā novērtējamā programmā/reģionā var pievienot pašnovērtējuma grupa (skatīt turpmāk 3.2. sadaļu).

Norādījumos, kas sniegti 1. pielikumā, sīki skaidrots, kā papildināt krāpšanas riska novērtējuma rīku.

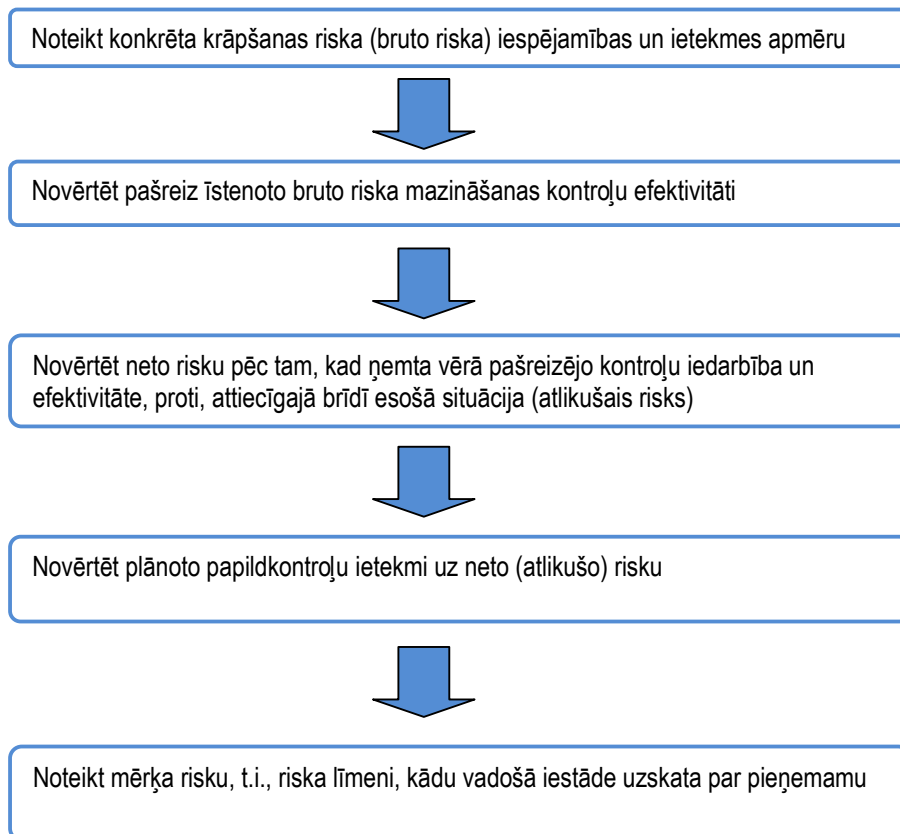
Rīks aptver tādu konkrētu un vispāratzītu krāpšanas risku iespējamību un ietekmi, kas īpaši saistīti ar būtiskākajiem procesiem:

- pieteikuma iesniedzēju atlasī (izklājlapas 1. darba lapa);
- atbalsta saņēmēju projektu īstenošanu, pievēršoties publiskajam iepirkumam un darbaspēka izmaksām (2. darba lapa);
- vadošās iestādes izmaksu apstiprināšanu un maksājumiem (3. darba lapa).

Pirms katras nodaļas ir sniegta tabula, kurā uzskaitīti attiecīgajā nodaļā aplūkotie konkrētie riski.

Turklāt vadošai iestādei ieteicams novērtēt vispārējos krāpšanas riskus saistībā ar publiskā iepirkuma līgumiem, kurus tā var tiešā veidā pārvaldīt, piemēram, tehniskā atbalsta iepirkuma kontekstā (4. darba lapa). Ja vadošā iestāde neīsteno publisku iepirkumu, kuram ir nepieciešams krāpšanas riska novērtējums, 4. nodaļa nav jāaizpilda.

Šā krāpšanas riska novērtējuma metodikā ir **pieci galvenie posmi**.

Attiecībā uz katru konkrēto risku vispārējais mērķis ir novērtēt īpašu krāpšanas scenāriju rašanās „bruto“ risku un tad identificēt un novērtēt jau pastāvošo kontroļu efektivitāti, ar kurām mazina šo krāpšanas risku rašanos vai nodrošina, lai tie tiktu atklāti. Rezultātā tiks iegūts „neto“ pašreizējais risks, kam būtu jāveicina iekšējā rīcības plāna īstenošana, ja atlikušais risks ir būtisks vai kritisks, ar mērķi uzlabot kontroles un turpmāk samazināt negatīvās sekas dalībvalstīs (t. i., pēc nepieciešamības ieviešot efektīvus un samērīgus krāpšanas apkarošanas papildpasākumus — skatīt ieteicamo riska mazināšanas kontroļu⁷ sarakstu **2. pielikumā**).

3.2. Pašnovērtējuma izpildes grupas sastāvs

Atkarībā no programmas un vadošās iestādes lieluma var rasties situācija, kad katru īstenošanas procesu veic atsevišķas vadošās iestādes nodaļas. Novērtējumā ieteicams piedalīties atbilstošākajiem dalībniekiem, lai tas būtu pēc iespējas godīgāks un precīzāks un lai to varētu veikt efektīvi un bez sarežģījumiem. Tāpēc novērtējuma grupā var ietvert darbiniekus no dažādām vadošās iestādes nodaļām un ar dažādiem pienākumiem, tostarp darbību atlasī, dokumentu pārbaudi un pārbaudi uz vietas un maksājumu apstiprināšanu, kā arī pārstāvjus no sertificēšanas iestādes (SI) un īstenošanas struktūrām. Vadošā iestāde var apsvērt iespēju iesaistīt krāpšanas apkarošanas koordinācijas dienestus (*AFCOS*) vai citas specializētas struktūras, kas novērtēšanas procesā varētu nodrošināt konkrētu krāpšanas apkarošanas ekspertīzi.

⁷ Šie ir **nesaistoši ieteikumi** papildkontrolēm, lai turpmāk mazinātu atlikušo risku.

Tā kā revīzijas iestāde revidēs pabeigto riska novērtējumu, ieteicams, lai tā tiešā veidā nepiedalītos lēmuma pieņemšanā par riska līmeni, taču tā var piedalīties novērtēšanas procesā kā konsultante vai novērotāja.

Acīmredzamu iemeslu dēļ pašnovērtējuma izpildi nevar norīkot ārpalpojumu sniedzējam, jo tajā nepieciešamas labas zināšanas par darbības pārvaldības un kontroles sistēmu un programmas atbalsta saņēmējiem.

3.3. Pašnovērtējuma izpildes biežums

Viens no vadošās iestādes izraudzīšanās kritērijiem ir tās atbilstība prasībām par pienācīgām procedūrām, lai īstenotu efektīvas un samērīgas krāpšanas apkarošanas procedūras.

Parasti ieteicams šo rīku pilnvērtīgi papildināt katru gadu vai katru otro gadu. Tomēr var būt nepieciešamība regulārāk pārskatīt (piemēram, organizējot vadības sanāksmes) rīcības plānu virzību saistībā ar īstenotajām papildkontrolēm, izmaiņas riska vidē un novērtēšanas rezultātu pastāvīgu atbilstību. Ja identificēto risku līmenis ir ļoti zems un iepriekšējā gada laikā nav ziņots par krāpšanas gadījumiem, vadošā iestāde var pieņemt lēmumu pārskatīt pašnovērtējumu tikai katru otro gadu. Ja rodas kāds jauns krāpšanas gadījums vai būtiski mainās vadošās iestādes procedūras un/vai darbinieki, nekavējoties jāpārskata iespējamie sistēmas trūkumi un attiecīgās pašnovērtējuma daļas.

4. NORĀDĪJUMI PAR OBLIGĀTAJĀM PRASĪBĀM, LAI VARĒTU ĪSTENOT EFEKTĪVUS UN SAMĒRĪGUS KRĀPŠANAS APKAROŠANAS PASĀKUMUS

Šajā nodaļā sniegti vispārīgi norādījumi par principiem un metodēm, kas vadošajai iestādei jāizmanto, lai apkarotu krāpšanu, savukārt **2. pielikumā** attiecībā uz katru krāpšanas riska novērtējumā identificēto konkrēto risku ir sniegtas ieteicamās nesaistošās riska mazināšanas kontroles, kas jāīsteno, lai mazinātu riskus līdz pieņemamam līmenim.

Šajā nodaļā izklāstītie obligātie standarti, kurus vadošajai iestādei ieteicams ievērot, ir saistīti ar krāpšanas apkarošanas ciklu.

Lai veiksmīgi risinātu krāpšanas problēmu, Komisija iesaka vadošajai iestādei izstrādāt strukturētu pieeju krāpšanas problēmas risināšanai. Krāpšanas apkarošanas ciklā ir četri galvenie elementi: novēršana, konstatēšana, labošana un lietas ierosināšana. Veicot gan pamatīgu krāpšanas riska novērtējumu, gan atbilstošus novēršanas un konstatēšanas pasākumus, kā arī kompetentajām iestādēm koordinēti un laikus veicot izmeklēšanu, var būtiski samazināties krāpšanas risks, kā arī var tik nodrošināta atbilstoša aizsardzība pret krāpšanu.

4.1. Krāpšanas apkarošanas politika

Daudzas organizācijas izmanto krāpšanas apkarošanas politiku, lai paziņotu par savu apņemšanos apkarot un risināt krāpšanas problēmu. Šādā politikā, kurai vajadzētu būt vienkāršai un mērķtiecīgai, jāietver šādi temati:

- krāpšanas apkarošanas kultūras izstrādes stratēģijas;
- pienākumu sadale krāpšanas problēmas risināšanā;
- mehānismi ziņošanai par aizdomām par krāpšanu;
- sadarbība starp dažādiem dalībniekiem.

Šai politikai organizācijā jābūt pamanāmai (informējot par to visus jaunus darbiniekus, iekļaujot to iekšējā), un darbiniekiem jāļauj skaidri saprast, ka tā tiek aktīvi īstenota, izmantojot tādus līdzekļus kā regulāra informācijas sniegšana par jaunumiem krāpšanas jomā un ziņošana par krāpšanas izmeklēšanas rezultātiem. Skatiet ieteikto krāpšanas apkarošanas politikas veidni, kas iekļauta **3. pielikumā**, kurā sniegta brīvprātīgi izmantojama veidne krāpšanas apkarošanas politikas izklāstam, un kas var noderēt tām vadošajām iestādēm, kuras vēlas ne tikai īstenot tūlītējas regulatīvās prasības, bet arī formulēt un iekšējā un ārējā līmenī paziņot savu oficiālo nostāju pret krāpšanu un korupciju.

4.2. Novēršana

Ja vadošā iestāde uzskatāmi parādīs ciešu apņemšanos apkarot krāpšanu un korupciju, veicinās izpratni par tās novēršanas un konstatēšanas kontrolēm un apņemsies nodot lietas kompetentajām iestādēm, lai tās veiktu izmeklēšanu un piespriestu sankcijas, tas potenciālajiem noziedzniekiem sniegs nepārprotamu vēstījumu un, iespējams, mainīs uzvedību un attieksmi pret krāpšanu.

Ņemot vērā to, cik grūti ir pierādīt krāpniecisku rīcību un atjaunot sagrautu reputāciju, parasti ir vēlams novērst krāpniecisku darbību, nevis risināt situāciju pēc tam, kad krāpnieciska darbība notikusi. Novēršanas metodes visbiežāk ietver krāpšanas īstenošanas iespēju samazināšanu, ko panāk, ieviešot stabilu iekšējās kontroles sistēmu un aktīvi, strukturēti un mērķtiecīgi novērtējot krāpšanas risku, tomēr, lai apkarotu jebkādu iespēju „racionalizēt“ krāpniecisku darbību, var izmantot arī visaptverošu apmācību un izpratnes veicināšanas pasākumus, kā arī izstrādāt „**ētisko**“ **kultūru**.

Iedarbīgākā preventīvā aizsardzība pret krāpšanu ir stabila iekšējās kontroles sistēma, ko izstrādā un īsteno tā, lai samērīgi reaģētu uz riska novērtēšanas laikā identificētajiem riskiem. Tomēr organizācijai arī jāizveido pareizās struktūras un kultūra, lai novērstu potenciālas krāpnieciskas darbības rašanos.

4.2.1. Ētiskā kultūra

Krāpšanas apkarošanas kultūras izveide ir galvenais nosacījums, lai atturētu no darbības potenciālos krāpniekus un maksimāli nostiprinātu darbinieku apņemšanos apkarot krāpšanu vadošajā iestādē. Šo kultūru var izveidot, izmantojot konkrētu krāpšanas apkarošanas struktūru un politiku kombināciju, kā parādīts iepriekš sniegtās diagrammas otrajā aplī un sīkāk aplūkots turpmāk, taču to var arī izveidot, izmantojot vispārīgākus mehānismus un rīcību.

- **Misijas izklāsts** — skaidra, visiem iekšējiem un ārējiem novērotājiem pamanāma nostāja, ka vadošā iestāde cenšas sasniegt augstākos ētikas standartus.
- **Attieksmes veidošana vadības līmenī** — mutisks un/vai rakstisks vadošās iestādes augstākā līmeņa vadības paziņojums par to, ka no darbiniekiem un atbalsta saņēmējiem (kuriem to var paziņot, izmantojot dotāciju vēstules un līgumus) tā gaida augstāko ētikas uzvedības standartu.
- **Rīcības kodekss** — nepārprotams ētikas kodekss, kas parasti jāievēro visiem darbiniekiem un kas aptver šādus tematus:
 - interešu konflikti — skaidrojums, prasības un to paziņošanas procedūras,
 - dāvanu un viesmīlības politika — skaidrojums un darbinieku pienākumi, lai nodrošinātu atbilstību,
 - konfidenciāla informācija — skaidrojums un darbinieku pienākumi,
 - iespējamās krāpšanas ziņošanas prasības.

Kopumā darbiniekiem jāievēro tādi principi kā integritāte, objektivitāte, atbildīgums un godīgums.

4.2.2. Pienākumu sadale

Vadošajā iestādē skaidri jāsadala pienākumi, lai izveidotu pārvaldības un kontroles sistēmas atbilstoši ES prasībām un pārbaudītu, vai šīs sistēmas efektīvi novērš, konstatē un labo krāpšanu. Tas nepieciešams, lai nodrošinātu, ka visi dalībnieki pilnīgi saprot savus pienākumus un saistības, un iekšējā un ārējā līmenī (visiem potenciālajiem programmas atbalsta saņēmējiem) paziņotu, ka organizācijai ir koordinēta pieeja krāpšanas apkarošanai.

4.2.3. Apmācība un izpratnes veicināšana

Oficiālu apmācību un izpratnes veicināšanu pēc nepieciešamības var iekļaut organizācijas vispārējā riska pārvaldības stratēģijā. Visi darbinieki var būt teorētiski un praktiski mācīti, lai veicinātu izpratni par vadošās iestādes krāpšanas apkarošanas kultūru un palīdzētu darbiniekiem identificēt iespējamus krāpšanas gadījumus un reaģēt uz tiem. Apmācība var aptvert sīkāku informāciju par krāpšanas apkarošanas politiku, konkrētiem uzdevumiem un pienākumiem, kā arī ziņošanas mehānismiem.

Izpratni var arī veicināt, izmantojot neformālākus līdzekļus, piemēram, biļetenus, plakātus, iekštīkla vietnes vai iekļaujot šo jautājumu kā regulāru tematu grupu sanāksmēs.

4.2.4. Iekšējās kontroles sistēmas

Spēcīgākā aizsardzība pret potenciālu krāpšanu ir labi izstrādāta un īstenojama iekšējās kontroles sistēma, kurā kontroles galvenais uzdevums ir efektīvi mazināt identificētos riskus.

Vadības pārbaudēm jābūt pamatīgām, un saistītajām kontrolēm uz vietas jābūt pamatotām uz risku, turklāt tās jāveic pietiekami vērienīgi. **Ja vadības pārbaudes būs pamatīgas, palielināsies iespēja konstatēt potenciālus krāpšanas gadījumus.** Darbiniekiem, kas atbildīgi par dokumentu pārbaudi un vadības pārbaudi uz vietas, jābūt informētiem par Komisijas un valsts norādījumiem par krāpšanas indikatoriem (skatīt turpmāk).

4.2.5. Datu analītiķi un ARACHNE rīks

Pieaugot datu vākšanas, glabāšanas un analīzes sarežģītības līmenim, paveras iespēja apkarot krāpšanu. Pienācīgi ņemot vērā attiecīgo tiesību aktu ierobežojumus katrā dalībvalstī, šajā posmā var izmantot datu analītiķus, lai ievērojami uzlabotu riska novērtēšanas procesu, salīdzinātu datus ar citām valsts vai privātā sektora organizācijām (piem., nodokļu iestādēm, valdības nodaļām, kredītu pārbaudes iestādēm) un konstatētu potenciālas augsta riska situācijas pat pirms finansējuma piešķiršanas.

Attiecībā uz krāpšanas (un pārkāpumu) apkarošanu Komisija piedāvā vadošajām iestādēm īpašu datu iegūšanas rīku *ARACHNE*, lai identificētu projektus, kuri var būt uzņēmīgi pret krāpšanas, interešu konflikta un pārkāpumu riskiem. *ARACHNE* ir risku noteikšanas rīks, kas var palielināt projektu atlases, vadības pārbaudes un revīzijas efektivitāti un turpmāk stiprināt krāpšanas identificēšanu, novēršanu un konstatēšanu. Šo rīku ir

izstrādājusi Komisija, un tas ir īpaši piemērots krāpšanas risku identificēšanai un novērtēšanai fondos, tostarp publiskajā iepirkumā — jomā, kas īpaši pakļauta krāpšanai un pārkāpumiem, tādiem kā slepena vienošanās par cenas piedāvājumu.

Komisija ar Datu aizsardzības biroja starpniecību 2013. gada 17. maijā iesniedza nepieciešamo paziņojumu par iepriekšēju pārbaudi, kas attiecas uz personas datu apstrādi, Eiropas datu aizsardzības uzraudzībai, kurš pēc attiecīga tiesiskā pamata pamatīgas pārbaudes 2014. gada 17. februārī sniedza pozitīvu atzinumu par *ARACHNE* atbilstību Regulas (EK) Nr. 45/2001⁸ nosacījumiem. Tajā bija ietverti noteikti apsvērumi par konkrētu datu kategoriju apstrādi, lai nodrošinātu to nepieciešamību, proporcionalitāti un kvalitāti. Citi ieteikumi bija saistīti ar atgriezenisko saiti, lai nodrošinātu datu precizitāti, augstas datu kvalitātes nodrošināšanas pasākumus, individuālu gadījumu analīzi par datu pārsūtīšanu *OLAF* un Eiropas Savienības Revīzijas palātai, datu dzēšanu pēc noteikta laikposma un informāciju datu subjektiem. Visi šie apsvērumi un ieteikumi šobrīd tiek pamatīgi analizēti, lai Komisija tos varētu īstenot.

ARACHNE rīka pareizu izmantošanu Komisija uzskatīs par labu praksi, lai identificētu sarkanos karogus un īstenotu krāpšanas apkarošanas pasākumus, turklāt pareizā izmantošana jāņem vērā, novērtējot pašreiz īstenoto novēršanas un konstatēšanas kontroļu atbilstību. Rīks 2014. gadā tiks pakāpeniski attīstīts, ietverot visas tās dalībvalstis, kas brīvprātīgi nolēmušas to ieviest, lai turpmāk uzlabotu krāpšanas riska pārvaldības kontroles. Pretēji pieejai „viens der visam“ šāds lēmums var būtiski atšķirties katrā dalībvalstī un pat dažādās programmās/reģionos vienā dalībvalstī, jo, pamatojoties uz rādītājiem, kas sniegti jaunākajā ziņojumā par finansiālo interešu aizsardzību⁹, faktiskā situācija attiecībā uz konstatētajiem un Komisijai ziņotajiem krāpšanas gadījumiem ievērojami atšķiras dalībvalstu vidū.

4.3. Konstatēšana un ziņošana

Preventīvas metodes nevar nodrošināt absolūtu aizsardzību pret krāpšanu, tāpēc vadošajai iestādei nepieciešamas sistēmas, kas laikus konstatē krāpniecisku darbību. Šādas metodes ietver analītiskas procedūras, kas uzrāda anomālijas (piemēram, tādi datu iegūšanas rīki kā *ARACHNE*), stabilus ziņošanas mehānismus un notiekošus riska novērtējumus.

Spēcīga ētiskā kultūra un stabila iekšējās kontroles sistēma nevar nodrošināt absolūtu aizsardzību pret krāpniekiem. Tāpēc krāpšanas apkarošanas stratēģijā jāņem vērā, ka joprojām var rasties krāpšanas gadījumi, attiecībā uz kuriem jāizstrādā un jāievieš virkne krāpšanas konstatēšanas pasākumu.

4.3.1. Atbilstoša domāšanas veida attīstīšana

Vadošā iestāde var konstatēt krāpšanas riskus ar īpašām un mērķtiecīgām metodēm, norīkojot personas, kas ir atbildīgas par to īstenošanu. Turklāt visiem, kas iesaistīti strukturālā finansējuma cikla īstenošanā, ir būtiska

⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 18. decembra Regula (EK) Nr. 45/2001 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi Kopienas iestādēs un struktūrās un par šādu datu brīvu apriti.

⁹ Eiropas Savienības finansiālo interešu aizsardzība — Cīņa pret krāpšanu. 2012. gada ziņojums. COM(2013)548 final, 24.7.2013.

nozīme, lai pamanītu potenciāli krāpniecisku darbību un reaģētu uz to. Lai to nodrošinātu, jāattīsta atbilstošs domāšanas veids. Jāveicina veselīga skepse, vienlaikus sniedzot jaunāko informāciju par to, kādas var būt pazīmes, kas brīdina par krāpšanas iespējamību.

4.3.2. Krāpšanas indikatori (sarkanie karogi)

Krāpšanas indikatori ir konkrētākas pazīmes jeb „sarkanie karogi“, kas norāda uz notiekošu krāpniecisku darbību, kad ir nekavējoties jāreaģē, lai pārbaudītu, vai ir nepieciešamas turpmākas darbības.

Indikatori var arī būt īpaši paredzēti tām darbībām, kas bieži tiek īstenotas strukturālā finansējuma programmās, piemēram, iepirkumam un darbaspēka izmaksām. Šim nolūkam Komisija dalībvalstīm ir nodrošinājusi šādu informāciju:

- *COCOF 09/0003/00 (18.2.2009.) „Informācijas dokuments par krāpšanas indikatoriem attiecībā uz ERAF, ESF un KF“;*
- *OLAF anonīmu gadījumu apkopojums — strukturālas darbības;*
- *OLAF praktiskā rokasgrāmata par interešu konfliktu;*
- *OLAF praktiskā rokasgrāmata par viltotiem dokumentiem.*

Šīs publikācijas rūpīgi jāizlasa un to saturs jāizplata visiem tiem darbiniekiem, kas strādā amatos, kuros viņiem pastāv iespēja konstatēt šādas darbības. Proti, ar šiem indikatoriem jāiepazīstas visām personām amatos, kas saistīti ar atbalsta saņēmēju darbību pārskatīšanu, piemēram, personām, kas veic dokumentu pārbaudi un vadības pārbaudi uz vietas vai īsteno citus uzraudzības apmeklējumus.

4.3.3. Ziņošanas mehānismi

Krāpšanas novēršanas, kā arī konstatēšanas galvenais elements ir skaidru ziņošanas mehānismu izveide un popularizēšana. Jebkuram šādam mehānismam ir jāveicina ziņošana par iespējamiem krāpšanas gadījumiem, kā arī jākontrolē trūkumi, kas var palielināt vadošās iestādes pakļautību krāpšanai. Vadošajām iestādēm jāievieš skaidri ziņošanas mehānismi, kas nodrošina **pietiekamu koordināciju krāpšanas apkarošanas jautājumos ar revīzijas iestādi un kompetentām izmeklēšanas iestādēm attiecīgajā dalībvalstī**, tostarp krāpšanas apkarošanas iestādēm.

Daļu no vadošās iestādes gada kopsavilkuma ziņojuma un vadības atzinuma veidos ziņojumi Komisijai par efektīvu krāpšanas apkarošanas pasākumu rezultātiem un jebkādiem iespējamiem krāpšanas gadījumiem. Revīzijas iestādes gada kontroles ziņojumā būs arī ietverta nodaļa par gada laikā konstatētiem iespējamiem krāpšanas gadījumiem.

Darbinieku informēšanai un apmācībai par šiem ziņošanas mehānismiem jānodrošina, ka viņi

- saprot, kad viņiem jāziņo par iespējamu krāpniecisku darbību vai kontroli;
- ir pārliecināti, ka iespējama krāpnieciska darbība skar vadību;

- ir pārliecināti, ka viņi droši var par to ziņot un ka organizācija nepieļauj atriebīgu rīcību pret darbinieku, kurš ziņo par iespējamu krāpniecisku darbību.

Par iespējamu krāpšanas gadījumu jāziņo *OLAF*, un to veic dalībvalsts norīkota iestāde saskaņā ar KNR 122. panta prasībām. Turklāt jāizskaidro atbalsta saņēmējiem, kā viņi var vērsties *OLAF* ar jebkādu viņu rīcībā esošu informāciju.¹⁰

4.4. Izmeklēšana, labošana un lietas ierosināšana

Kad iespējams krāpšanas gadījums ir konstatēts un par to ir pienācīgi paziņots, vadošajai iestādei jānodod lieta dalībvalsts kompetentajai iestādei (tostarp attiecīgā gadījumā krāpšanas apkaršanas iestādēm), lai tā veiktu izmeklēšanu un piespriestu sankcijas, un attiecīgi jāinformē *OLAF*.

Vadošajai iestādei arī jāveic pamatīgs un kritisks tādu saistītu iekšējās kontroles sistēmu pārskats, kas var būt pakļautas potenciālai vai pierādītai krāpšanai.

Kad iespējamais krāpšanas gadījums ir atklāts un par to ir ziņots saskaņā ar iekšējām un ES prasībām, lai kompetentā iestāde varētu veikt novērtējumu par to, vai ir jāsāk izmeklēšana, attiecīgā gadījumā jāsāk atlīdzināšana un kriminālprocess.

4.4.1. Atlīdzināšana un kriminālprocess

Vadošā iestāde un sertificēšanas iestāde pieprasa no atbalsta saņēmējiem nepamatotu maksājumu atlīdzināšanu, lai varētu nodrošināt, ka tām ir stabili procesi, lai noteiktu jebkādas potenciālus gadījumus, kad ir atlīdzināmi ES fondu līdzekļi, kas iztērēti krāpnieciskos nolūkos. Šiem procesiem jābūt skaidriem arī gadījumos, kuros tiks sākta civiltiesvedība un krimināltiesvedība. **Šādu sankciju ieviešana un to pamanāmība ir galvenā aizsardzība pret potenciālajiem krāpniekiem**, tāpēc vadošajai iestādei aktīvi jāveicina šādi rezultāti.

4.4.2. Turpmāki pasākumi

Kad kompetentās iestādes ir pabeigušas krāpšanas gadījuma izmeklēšanu vai nodevušas to attiecīgajām iestādēm, ir jāpārskata jebkādi ar potenciālu vai faktisku krāpšanu saistīti procesi, procedūras vai kontroles. Tam jānotiek objektīvi un paškritiski, un tā rezultātā jāgūst skaidri secinājumi par iespējamiem trūkumiem un gūtajām atziņām un jānorāda skaidras darbības, atbildīgās personas un termiņi. Pēc tā jāveido arī turpmāks pašnovērtējuma pārskats, kā norādīts iepriekš 3.3. iedaļā.

Jānodrošina pilnvērtīga sadarbība ar izmeklēšanas, tiesībaizsardzības un tiesu iestādēm, jo īpaši attiecībā uz krāpšanas gadījumu lietu glabāšanu drošās vietās un pienācīgu nodošanu darbinieku mobilitātes gadījumā.

¹⁰ COCOF 09/0003/00 (18.2.2009.) „Informācijas dokumentā par krāpšanas indikatoriem attiecībā uz ERAF, ESF un KF“ ietverta arī informācija par ziņošanas procedūrām.

5. REVĪZIJAS IESTĀDES VEIKTA VADOŠĀS IESTĀDES KRĀPŠANAS RISKA NOVĒRTĒJUMA UN KRĀPŠANAS APKAROŠANAS PASĀKUMU REVĪZIJA

5.1. Revīzijas iestādes kontrolesaraksts

Priekšlikums kontrolesarakstam, ko revīzijas iestāde var izmantot, revidējot vadošās iestādes (un tās starpniekstruktūru) atbilstību KNR 125. panta 4. punkta c) apakšpunktam, ir sniegts **4. pielikumā**. To var ietvert kontrolesarakstos, ko revīzijas iestāde izmanto savās sistēmu revīzijās.

Kontrolesarakstu var izmantot arī neatkarīga struktūra, kas atbildīga par pārvaldības un kontroles sistēmas novērtējumu izraudzīšanās nolūkos saskaņā ar KNR 124. panta 2. punktu.

5.2. Revīzijas iestādes veikto pārbaūžu biežums

Saistībā ar pārvaldības un kontroles sistēmu darbības revīzijām revīzijas iestādei pēc iespējas ātrāk programmas plānošanas periodā jāpārbauda, vai vadošā iestāde efektīvi īsteno krāpšanas apkarošanas pasākumus.¹¹ Atkarībā no šādu revīziju rezultātiem un identificētā krāpšanas riska vides turpmākas revīzijas var veikt, cik bieži nepieciešams. Dažos gadījumos tās var ietvert ikgadējas papildu revīzijas atkarībā no iespējamā krāpšanas gadījuma smaguma pakāpes katrā programmā. Arī šajā gadījumā ieteicama mērķtiecīga un samērīga (ar risku saistīta) pieeja. Secinājumi jāietver revīzijas iestādes gada kontroles ziņojumā.

Revīzijas iestādei savos sistēmas auditos arī sistemātiski jāpārskata efektīvu un samērīgu krāpšanas apkarošanas pasākumu īstenošana starpniekstruktūru līmenī.

¹¹ Eiropas teritoriālās sadarbības gadījumā, ja revīzijas iestāde šo revīziju nespēj veikt viena pati, revidentu grupai jāsniedz tai palīdzība.